

תוכן עניינים

שער א': חוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981	1
פרק א': מבוא	1
פרק ב': מהותו של חוזה - סעיף 1 לחוק	7
1. סעיף 1 לחוק	7
2. זכותו של מי שאינו מבוטח - אך "מוטב"	7
3. דמי הביטוח תנאי מרכזי ביצירת החוזה	8
4. מהותו של חוזה הביטוח - מסחרית-כלכלית	8
5. חוזה הביטוח - חוזה אישי	8
6. חוק חוזה הביטוח - דיני החוזים הכלליים	8
7. מועד חתימת ההצעה - מועד תחילת הביטוח	10
8. צורתו של חוזה הביטוח	10
9. דרישת המסויימות	11
10. נטל ההוכחה	11
11. היקפו של נטל ההוכחה	12
12. מידת ההוכחה הנדרשת	13
13. האם דמי הביטוח המשולמים על-פי חוק הביטוח הלאומי באים בגדר "דמי ביטוח" הנזכרים בסעיף 1 לחוק חוזה הביטוח?	13
14. המערער לא השתתף במירון כעובד של החברה ולכן, לא היה מחובת החברה לבטחו בביטוח תאונות אישיות (מתן חסות ולא יחסי עבודה) - הערעור נדחה	13
15. האם מדובר בתכנית ביטוח לכל דבר?	15
פרק ג': פוליסה - סעיף 2 לחוק	17
1. כללי	17
2. חובת תום-הלב	19
3. המצאת הפוליסה ונטל ההוכחה	22
4. מהן תוצאות אי-מסירת הפוליסה לידי המבוטח?	24
5. זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של נזק לצידוד אלקטרוני	26
6. זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של מחלוקת לעניין קיומו של כיסוי ביטוחי על-פי מגבלות גיל הנהג בפוליסה	27
7. סעיף 2(ב) לחוק - כריתת חוזה ביטוח כאשר המבוטח הגיע להסכמה מלאה לבצוע הביטוח עם סוכן הביטוח וטרם הוצאה פוליסה - סוכן הביטוח כשלוחה של חברת הביטוח	28
פרק ד': חובה להבליט הגבלות - סעיף 3 לחוק	31
1. כללי	31
2. חובת הבלטת הגבלות וסייגים - איסור על ניסוח מעורפל	33

3.	החובה ליידע את המבוטח שאין בידו כיסוי מלא - חובת תום-הלב..	33
4.	חובת המבוטח לקרוא את הפוליסה.....	34
5.	על תניות החריגה לבלוט ולהבהב בעיני המבוטח.....	35
6.	עקרון "ההבלטה" - המבחן לעמידה בתנאי הוא מבחן התוצאה.....	35
7.	נטל ההוכחה מוטל על המבוטח.....	36
8.	פרשנות הפוליסה לטובת המבוטח.....	36
9.	הוראת סעיף 3 באה להוסיף ולא להתנות על דיני החוזים.....	36
10.	סעיף 3 וסעיף 10 לחוק - חברות הביטוח הגדולות, שילמו תגמולי ביטוח בחסר למבוטחים שרכשו פוליסות ביטוח חיים עם כיסוי לנכות תאונתית. זאת, לאחר שחישבו את סכום התגמולים שלא על-פי המצויין בפוליסה - התביעה התקבלה.....	36
11.	ההלכה הפסוקה.....	37
12.	חובת הגילוי היזום.....	49
13.	חובת הגילוי החלה על מבטחת במסגרת פוליסת הביטוח.....	49
14.	טענה לשינויים מהותיים בפוליסות ביטוח החיים - לרעת המבוטחים.....	49
פרק ה': מצורפות לפוליסה - סעיף 4 לחוק		51
1.	כללי.....	51
2.	פרשנות סעיף 4 לחוק.....	51
פרק ו': מתן העתקים - סעיף 5 לחוק		55
1.	כללי.....	55
2.	אי-מסירה הפרה של סעיפים 2 ו-5 לחוק.....	55
3.	המצאה - חוזה קבוצתי.....	55
פרק ז': חובת הגילוי - סעיף 6 לחוק		57
1.	כללי.....	57
2.	מטרת הגילוי הטרם-חוזי.....	59
3.	פניה של חובת הגילוי ונטל ההוכחה.....	59
4.	החובה המוטלת על המבוטח - היקפה.....	60
5.	אלמנט נפשי של כוונת מרמה - סעיף 6(ג) לחוק.....	60
6.	תחולת סעיפים 6-8 על ביטוח רכב חובה.....	65
7.	המעילות בבנק לא נתגלו בתוך תקופת הביטוח, ולכן הנזק לא היה מבוטח - העתירה נדחתה.....	68
8.	הפרת חובת הגילוי מצד המשיב בדבר עברו הביטוחי.....	69
9.	הפרת חובת הגילוי על-פי חוק חוזה הביטוח - ערעורה של קידן נדחה וערעורה של מנורה התקבל.....	71
10.	חובת גילוי מוגבלת, המוטלת על המבוטח בשלב הטרם-חוזי - הערעור התקבל.....	73

11. היקפה של חובת הגילוי היזום המוטלת על מבוטח, בנסיבות בהן אין הוא נדרש על-ידי המבטח, לחשוף בפניו כל פרט שיש לו נגיעה לחוזה הביטוח - הערעור נדחה	75
12. המתווה הראוי הוא תשלום תגמולי ביטוח מופחתים באופן יחסי, בהתאם לפרמיה שהיה על המנוחה לשלם אם מצבה הרפואי היה גלוי וידוע	76
13. סעיפים 6 ו-7 לחוק - גם מקום שבו לא הופעלו אמצעי מיגון, יחולו סעיפי חוק חוזה ביטוח המאפשרים תשלום תגמולי ביטוח מופחתים - הערעור נדחה	77
14. סעיף 6 לחוק - תשלום תגמולי ביטוח בגין אובדן כושר עבודה - הערעור התקבל	78
15. הפרת חובת הגילוי על-פי חוק חוזה הביטוח - ערעורה של קידן נדחה וערעורה של מנורה התקבל	80
פרק ח': תוצאות של אי-גילוי - סעיף 7 לחוק	83
1. כללי	83
2. קיומה של כוות מרמה - סעיף 7(ג) לחוק	84
3. הפרת חובת הגילוי על-ידי המבטח - מצב בריאותי	86
4. סדר התשלום היחסי שנקבע בחוק חוזה הביטוח יוצר איזון ראוי בין חובתו של המבטח לקיים את תנאי חוזה הביטוח, לבין השאיפה להמעיט במקרים שבהם נשללות מהמבטח זכויותיו באופן מוחלט, אף בשל מחדל רגעי, לאחר ששילם את דמי הביטוח - הערעור נדחה	87
פרק ט': שלילת תרופות - סעיף 8 לחוק	89
1. כללי	89
2. אי-הגילוי לא היסב נזק למבטח	90
3. היעדר קיומו של קשר סיבתי בין הפרטים שלא נמסרו למקרה הביטוח	90
4. התנהגות רשלנית של המבטח בבירור המידע החסר - בדיקת הצהרת המבטח לפני קרות מקרה הביטוח	91
5. ניסוח בלתי-ברור או משתמע לשתי פנים של השאלון למבטח	91
6. מהות ומטרה - סעיף 8(2) לחוק	92
פרק י': תקופת הביטוח - סעיף 9 לחוק	95
1. כללי	95
2. הוראת סעיף 9(ב) התנאה - על דיני החוזים הרגילים	95
3. דרך ראייתית להסקת הסכמת המבטח - סעיף 9(ב) לחוק	96
4. הארכת תקופת הביטוח - סעיף 9(ג) לחוק	96
5. אין הכרח לקבל את הסכמת המבטח בכתב להארכת תקופת הביטוח	97
6. הודעה בעל-פה או בהתנהגות על אי-הסכמה להאריך את תקופת הביטוח	98

7.	חידוש הפוליסה והוספת שינויים - סעיף 9(ג) לחוק	98
8.	הוראת ההשבה - סעיף 9(ד) לחוק	99
9.	הנזקים לא התגלו בתוך תקופת הפוליסה, כפי שנדרש לפי חוזה הביטוח	
-	נזק שהוחרג מהפוליסה - הערעורים נדחו	100
10.	משחודשה פוליסת הביטוח לתקופה נוספת מבלי שניתנה הודעה מפורשת שהרחבה אינה חלה, חודשה בכך למעשה גם ההרחבה - הערעורים נדחו	101
11.	אבחנה בין עריכת חוזה הביטוח לבין גילוי מקרה הביטוח	102
12.	חידוש אוטומטי	104
פרק י"א: ביטול החוזה - סעיף 10 לחוק		105
1.	הדין	105
2.	לפני תיקון התשע"ב	105
3.	אחרי תיקון התשע"ב	108
4.	מקרה הביטוח לא התרחש לפני ביטול החוזה, ולפיכך לא הגיעו למבוטח תגמולי הביטוח, מכוח חוזה הביטוח טרם ביטולו - הערעור נדחה	110
5.	השבת דמי הביטוח בגין יתרת החודש שלאחר הפסקת הביטוח עקב קרות מקרה הביטוח	113
פרק י"ב: מיהו מוטב - סעיף 11 לחוק		115
1.	כללי	115
2.	זכותו של המבוטח לקבוע את המוטב או להחליפו - סעיף 11(ג) לחוק	115
3.	זכותו של הצד השלישי - המוטב	117
4.	הודעה על שינוי המוטב רק לפני קרות מקרה הביטוח	118
5.	פוליסה למקרה מוות והתאבדות	118
6.	אם לא נקבע בפוליסה מוטב, המבוטח הוא המוטב	119
7.	חובת היידוע, בדבר שינוי בתנאי הפוליסה - הערעור נדחה	119
8.	הסכמת המבטחת מכללא, כי המשיבה עמדה בתנאי המיגון - הערעור נדחה	120
9.	החזר כספי ביטוח חיים	121
10.	קיומו של כיסוי ביטוחי לאירוע אובדן היהלומים	121
פרק י"ג: מעמד המוטב - סעיף 12 לחוק		123
1.	כללי	123
2.	הבנק כמוטב - פניה ישירה למבטח	123
3.	קיצוז דמי הביטוח המגיעים למבטח	124
4.	התחרות בין זכויות המוטב לבין זכויות המעקלים	124
5.	עדיפותו של מוטב על-פי פוליסת ביטוח חיים, ביחס לעיקולים שהטילו נושי המבוטח על הפוליסה בחייו - הערעור נדחה	125
פרק י"ד: זכויות המבוטח והמוטב - סעיף 13 לחוק		127
1.	כללי	127

2.	עיקול על תגמולי ביטוח חיים - סעיף 13(א) לחוק	128
3.	היחס בין סעיף 147 לחוק הירושה לבין סעיף 13 לחוק חוזה הביטוח	129
	פרק ט"ו: המועד לתשלום - סעיף 14 לחוק	133
1.	כללי	133
2.	מועד תשלום דמי הביטוח ושכלול הסכם הביטוח - סעיף 14(א) לחוק	133
3.	פרעון בתשלומים של דמי הביטוח - דחיית התשלום	134
4.	משלא שולמה הפרמיה ולא הוטבעה חותמת הבנק על תעודת הביטוח שהונפקה, הרי שחוזה הביטוח לא נכרת והפוליסה אינה תקפה - הערעור התקבל	135
	פרק ט"ז: פיגור בתשלום - סעיף 15 לחוק	137
1.	כללי	137
2.	תכלית ההוראה ותנאיו - סעיף 15(א) לחוק	137
3.	דרישה בכתב לסילוק חוב דמי הביטוח	140
4.	הסרת הכיסוי הביטוחי רק לאחר עמידה דווקנית בתנאי החוק	141
5.	משלוח ההתראה	141
6.	סעיף 15 הינו בבחינת דין מיוחד לדין החוזים הכללי	142
7.	ביטול פוליסה בהתקיים שלושה תנאים קומולטיביים	143
8.	נטל ההוכחה למשלוח וקבלת ההתראה על כתפי המבטחת	143
9.	הדרך לבטל פוליסה במקרה של אי-תשלום דמי הביטוח במועד	146
10.	זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה שהפוליסה בוטלה עקב אי-תשלום הפרמיה	147
11.	הצורך לוודא כיסוי הנדון נכנס לגדר הפוליסה החדשה שהופקה עבורו	149
12.	האם הנתבעת נהגה על-פי הוראת סעיף 15 לחוק חוזה הביטוח ותכליתו?	150
	פרק י"ז: סיכון שנתבטל - סעיף 16 לחוק	151
1.	כללי	151
2.	תכלית - סעיף 16(ב) לחוק	152
3.	בעייתיות של חיתום רטרואקטיבי	153
4.	נטל ההוכחה למועד קרות האירוע הביטוחי	154
5.	גביית תשלום פרמיה חודשי גם בחודשים שבהם, הלכה למעשה, תנאי הפוליסה אינם מעניקים כיסוי ביטוחי	157
6.	היקף חובת הזהירות החלה על סוכן ביטוח - הערעור התקבל	159
7.	הטענה כי מדובר במקרה ביטוח אשר מהווה סיכון שנתבטל בהתאם להוראות סעיף 16 לחוק חוזה הביטוח נדרשת לבירור עובדתי ויש לתת רשות להתגונן	160
8.	הסרת האפשרות לוותר על רכיב האיתור והחילוץ בפוליסה	161

פרק י"ח: חובת הודעה על החמרת הסיכון - סעיף 17 לחוק	163
1. כללי	163
2. אי-תחולת סעיף 17 על חוזי ביטוח שבהם הסיכון כולל אפשרות של החמרה	164
3. "שינוי מהותי" מהו? - סעיף 17(א) לחוק	164
4. חובת הגילוי של המבוטח לאחר כריתת החוזה	166
5. חובת הגילוי של המבוטח בתקופת הביניים	166
פרק י"ט: תוצאות של החמרת הסיכון - סעיף 18 לחוק	171
1. כללי	171
2. נטל השכנוע להוכחת תנאי סעיף 18 לחוק - על המבוטח	171
3. "שינוי מהותי" והחוזה לא בוטל - סעיף 18(ג) לחוק	172
4. מקרים שבהם לא הופעל אמצעי להקלת הסיכון בידי מבוטח יידונו על-פי סעיף 18 לחוק חוזה הביטוח, שבמרכזו עומד הסדר התשלום היחסי - הערעור התקבל בחלקו	179
5. פטור מחבות כלשהיא והפחתת חבות בהתאם להחמרת הסיכון המבוטח	181
6. מחדל של ביצוע בדיקה פנימית שיכול להשפיע על קרות מקרה הביטוח	183
7. זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של נהג בלתי-מורשה	185
8. סעיף 21 לחוק חוזה הביטוח חל גם מקום שבו לא הופעל אמצעי מיגון, ולא רק כאשר האמצעי לא הותקן	185
9. השלכתם של שינויים בסיכון המבוטח על זכויותיהם וחובותיהם של הצדדים לפוליסה	187
10. לפי דעת הרוב בפרשת פיקאלי, הפרת מגבלת הגיל והפרת וותק הנהיגה הנקובים בפוליסה, שייכות לתחום מצבי החמרת הסיכון - יישום ההלכה	188
11. ההלכה החדשה גורסת כי נהיגה בניגוד להוראות ותנאי הפוליסה יכול ותהווה החמרת הסיכון הביטוחי, המוביל להסדר הפיצוי היחסי, הקבוע בסעיף 18 לחוק חוזה הביטוח	195
12. הסיכון כמשמעה בסעיף 18 לחוק חוזה הביטוח, המזכה את המבוטח בתגמולי ביטוח מופחתים?	195
פרק כ': שלילת תרופות - סעיף 19 לחוק	201
1. כללי	201
2. שימוש בעקרון תום-הלב	201
3. הפרת תנאי מיגון	202
4. דרישה לפיצוי מכוח פוליסת הביטוח שלפיה היה מבוטח העסק	205
פרק כ"א: הפחתת הסיכון - סעיף 20 לחוק	207
פרק כ"ב: אמצעים להקלת הסיכון - סעיף 21 לחוק	209

1. כללי	209
2. אין להתנות על סעיף 21 לחוק	209
3. מיגון - גישת בתי-המשפט - אי-התקנת מיגון וכיסוי ביטוחי	210
4. אמצעי כיבוי אש - תנאי בפוליסה	214
5. תנאי מוקדם לתחולת הפוליסה או תנאי להקלת סיכון	227
6. אחריות חברת מנורה	229
פרק כ"ג: הודעה על קרות מקרה הביטוח - סעיף 22 לחוק	231
1. כללי	231
2. אין דרישה צורנית להודעת המבוטח על קרות האירוע	232
3. על ההודעה להתבצע מיידית עם קרות האירוע	233
4. די בהודעה כללית ואין צורך בפירוט של הנזק או שיעורו	233
5. פרשות הביטוי "מייד" על-פי הנסיבות	233
6. השתהות בת חצי שנה במתן ההודעה על האירוע	233
7. חובת פניה טרם הגשת תביעה	234
8. למבקשת היתה אחריות שילוחית למעשה שנגרם, תוך שימוש ברכב במהלך העבודה - הבקשה נדחתה	236
9. חובת צירוף טופס ההודעה למכתב הדרישה	237
פרק כ"ד: בירור חבותו של המבטח - סעיף 23 לחוק	241
1. כללי	241
2. מסגרת הזמן לשיפוי המבוטח	243
3. השיקולים בעטיים אין להיחפז בהגשת תביעה לבית-המשפט	243
4. חובת המבטחת לפעול בשקידה נאותה ובאופן מידי לבירור התביעה	244
5. דחיית התביעה מחייבת מתן נימוקים לדחיה	244
6. חובתו של המבוטח להמציא את המסמכים לבירור תביעתו - סעיף 23(ב) לחוק	245
7. מידע שהיה בידיעת המבטחת	246
8. המצאת מחירון "לוי" להוכחת נזק	248
9. היקף האחריות הביטוחית - חוות-דעת מומחה - הבקשות התקבלו	249
10. המבקשים ביקשו מבית-המשפט להתערב בקביעות עובדתיות אשר אין מקום לשנות מהן - הבקשה נדחתה	250
11. בירור מקום הסמכות העניינית למחלוקת	251
12. חובת הבירור על המבטח	251
13. האם זכותו של מבוטח לתשלום תגמולי ביטוח על-פי פוליסת אבדן כושר עבודה עקב נזק גוף שנגרם לו כתוצאה מתאונת דרכים תעמוד לו אף במקרה של העלמת מידע ו/או מסירת מידע כוזב למבטח	251
14. זכותו של מבוטח לתשלומי גמלת ביטוח במקרה שהמבטחת פועלת בניגוד להנחיות המפקח על הביטוח	252

15. זכאותו של מבוטח לתשלום תגמולי ביטוח בתביעה לתגמולי ביטוח מכוח פוליסת בריאות ופוליסת ביטוח תאונות אישיות	253
16. מדובר בטענת מרמה הנכללת בחריג לפיו ניתן לטעון לנימוק נוסף שלא בא זכרו במכתב הדחיה	253
17. חובת ההנמקה	254
18. האם התובעת - גרושתו של המנוח - היא אמנם הזכאית לקבלת התגמולים?	256
19. נזקי גידולי תמרים	256
פרק כ"ה: הכשלה של בירור החבות - סעיף 24 לחוק	257
1. כללי	257
2. נטל ההוכחה רובץ על המבטח - סעיף 24(א) לחוק	257
3. הסייגים המפחיתים את החבות	258
4. מקום בו קיימת פוליסת ביטוח בתוקף, נטל ההוכחה לגבי זהות הנהג חלה על המבטחת ולא על קרנית - הערעור התקבל	264
5. כשרות הראיה נבחנת בנפרד מחוקיות האופן שבו הושגה - הערעור התקבל	265
6. אם עשה המבוטח או המוטב במתכוון דבר שהיה בו כדי למנוע מן המבטח את בירור חבותו או להכביד עליו, אין המבטח חייב בתגמולי ביטוח	265
7. חובתה של מבטחת לתשלום תגמולי ביטוח במקרה של חוסר שיתוף פעולה מטעם המבוטח	266
8. זכותה של מבטחת להימנע מתשלום תגמולי ביטוח במקרה של אי-גילוי מידע מטעם המבוטח	267
פרק כ"ו: מרמה בתביעת תגמולים - סעיף 25 לחוק	269
1. כללי	269
2. היעדר קשר סיבתי בין המרמה לתשלום דמי הביטוח	271
3. יסודות הדיבור "מרמה" שבסעיף 25 לחוק	271
4. נטל ההוכחה של יסודות סעיף 25 רובץ על המבטחת	271
5. טענת מרמה לפי סעיף 25 לחוק - אי-הכללת נימוק זה במכתב הדחיה של התביעה - חריג	277
6. מקום בו הוכיחה המבטחת כי המבוטח מסר עובדות בלתי-נכונות או כוזבות וכי הוא עשה כן בודעין, ואין ידועות העובדות הנכונות לאישורן, הרי שיש לראות במבטחת כמי שהוכיחה לכאורה את קיומה של כוונת המרמה	278
7. זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של גניבת הרכב	281
8. זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של נזק רכוש לרכב חונה	282

9. זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של נזק לרכב כתוצאה מתאונת דרכים.....	282
10. זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של נזק לרכב כתוצאה מתאונת דרכים.....	283
11. זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של ספק בשאלת הבעלות על הרכב.....	283
12. זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של ספק בשאלת הכיסוי הביטוחי.....	284
13. הסעיף נועד להתריע מבוטחים מלמסור עובדות כוזבות או להעלים ממנה עובדות בנוגע למקרה הביטוח או לחבות בכוונת מרמה, באמצעות הסנקציה של פטור מוחלט של המבטחת מחובתה.....	285
14. חשד למסירת מידע מטעה במרמה.....	285
15. מסירת פרטים כוזבים ביחס למקרה ביטוח.....	287
16. הרציונל העומד בבסיס סעיף 25 לחוק חוזה הביטוח, הוא עונשי הרתעת. לעומת-זאת, הרציונל העומד בבסיס חוק הפלת"ד הוא סוציאלי.....	289
17. מחלוקת לגבי קיומו של כיסוי ביטוחי - התביעה התקבלה.....	289
18. אין לקבל את טענת המבקש לפיה שומה על המבטחת - שהוכיחה כי המבוטח מסר עובדות כוזבות וכי כיזב ביודעין - להוכיח גם את המניע של המבוטח במסירת המידע הכוזב.....	291
19. כאשר אחד הצדדים להליך מעלה טענת מרמה או זיוף, מוטל עליו נטל השכנוע להוכחת טענתו, בין אם מדובר בתובע או בנתבע.....	291
20. תאונת שרשרת - טענת מרמה.....	291
21. מסירת מידע כוזב.....	296
22. עיון בוחן ומעמיק מוליד את המסקנה שלא עלה בידי הנתבעת להוכיח את כוונת המרמה.....	297
23. לצורך דחיית התביעה, אין הכרח באימוץ טענת הנתבעת לפיה התובעת ביצעה מרמת ביטוח ממש, על כל המשתמע מכך. די בקביעה לפיה לא עלה בידי התובעת להוכיח את מקרה הביטוח הנטען על-ידיה.....	298
24. לא רק שלא עלה בידי הנתבעת להביא ראיות כדי להוכיח את כוונת המרמה בנסיבות העניין, אלא אף לא עלה בידיה לקעקע את גרסת התובעת ונהגה לגבי נסיבות התאונה, לרבות זהות הנהג מיקום התאונה ואופן קרות התאונה.....	299
25. משנמצא כי הנתבע מסר מידע כוזב בדבר נסיבות התרחשות ההפסד, במטרה שמאורע שאיננו מבוטח (להבנתו באותו מועד) ייחשב למבוטח, הרי שמתקיימים תנאי סעיף 25 לחוק.....	299
26. הנטל להוכיח קיומו של סייג כאמור מוטל על חברת הביטוח, זאת בהנחה שהורם הנטל בהוכחת מקרה ביטוח.....	299

27. ראוי ונכון היה לדחות את תביעת התובע על בסיס דיווח כוזב לפי סעיף 25 לחוק חוזה הביטוח כבר כשהתברר כי לא כל הנזקים הנטענים שפורטו בדו"ח השמאי מטעמו - הטענה נדחתה - הערעור נדחה 299	28. בית-המשפט מצא במקרה הנדון כי צד ג' לא עמד בנטל המוטל עליו ולא הצליח להוכיח ברמה הנדרשת כי העובדות שמסר הנתבע - המבוטח, היו לא נכונות 300
29. הדיבור "בכוונת מרמה" 302	30. בית-המשפט לא מצא לשלול מהתובעת תגמולי ביטוח אלא ליתן משקל לטענות אלו בפיצוי, אם כי ברור הקושי בקבלת טענת ה"מרמה" באופן חלקי 305
31. לא עלה בידי הנתבעת לבסס תשתית ראייתית מספקת להוכחת כוונת המרמה ומסירת עובדות כוזבות על-ידי שני המבוטחים 305	32. תחולתה של "חזקת שקר" 306
פרק כ"ז: מקרה שנגרם בכוונה - סעיף 26 לחוק 307	
1. כללי 307	2. נטל ההוכחה רובץ על המבטחת בטענה על-פי סעיף 26 לחוק 308
3. סעיף 26 פוטר את המבטח רק במקרה של גרימה במתכוון ולא עקב התרשלות של המבוטח 310	4. היקף הכיסוי הביטוחי בפוליסת האחריות המקצועית של עורך-דין - הבקשה נדחתה 314
5. אין מקום לטענה של אשם תורם בחוזה ביטוח שמטרתו היא ביטוח המבוטח עצמו מפני רשלנותו שלו עצמו 315	6. בנסיבות האירוע נשוא התביעה חלה גם החלופה השניה שבסעיף 38 לפקודת הנזיקין, הדנה בדבר הנמלט מנכס ועלול לגרום נזק בהימלטו 316
7. לא סביר כי הנתבעת 2 בחרה דווקא בתביעה זו להעניק כיסוי ביטוחי בעת שביתר ההליכים הסירה הכיסוי הביטוחי 317	8. זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של נזק רכוש כתוצאה משריפה 318
9. זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של נזק לרכוש כתוצאה מפריצה 319	10. זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של נזק לרכב כתוצאה מחדירת מים למנוע 320
11. זכאותו של מבוטח לתשלום תגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של גניבת רכב 320	12. זכותה של מבטחת להימנע מתשלום תגמולי ביטוח במקרה שהאירוע הביטוחי נגרם בכוונה על-ידי המבוטח 321
13. המועדים האפשריים לתשלום תגמולי הביטוח 322	

14. מקום בו עולה טענה שהמבוטח גרם במתכוון לקרות מקרה הביטוח, על המבוטח להוכיח תחילה את התרחשות האירוע המוגדר, על בסיס נתונים עובדתיים. לאחר מכן על המבוטח להוכיח התקיימותם של חריגים לפוליסה, כגון גרימה במכוון של האירוע הביטוחי על-ידי המבוטח.... 323	15. קיימים שלושה שלבים בנוגע לנטל ההוכחה החל כאשר המבטחת טוענת לגרימת מקרה הביטוח במכוון..... 323
16. האם יש לפטור מבטחת מחביתה לפי חוזה לביטוח אחריות כלפי צד שלישי בשל נזקי רכוש, כאשר נמצא כי המבוטח נהג ברכב תחת השפעת אלכוהול בעת קרות מקרה הביטוח?..... 323	17. האם מותו של המנוח נגרם עקב מעשה אובדני? - במקרה הנדון לא ישולמו תגמולים לאלמנתו של אדם שהתאבד..... 326
18. אירוע שאירע בזדון..... 327	19. אין לפרש את המושג לפי מבחני המשפט הפלילי, אלא יש לשאוב את תכניו של מושג הכוונה מהעקרונות המונחים ביסוד חוקי הביטוח, וליתן פירוש צר ומצומצם ליסוד הכוונה ולהוציא מגדרו פעולות של מבוטחים שלא עלו כדי כוונת זדון ממש..... 327
20. ביטוח אשר כלל ביטוח רכוש וסיכונים נלווים כולל ביטוח אש..... 328	פרק כ"ח: המועד לתשלום תגמולי הביטוח ואופן תשלום תגמולי הביטוח - סעיפים 27 ו-27א לחוק 329
1. המועד לתשלום תגמולי הביטוח - סעיף 27 לחוק..... 329	1.1 כללי..... 329
1.2 תשלום הפרשי הצמדה..... 330	1.3 כאשר תוחלת הרווח נמוכה, אפשר שעצם הגשת התביעה, על כל ההוצאות הכרוכות בכך, תיחשב ככזו היוצרת הוצאות שאינן מידתיות ואינן הכרחיות..... 331
1.4 אשם תורם מצד המבוטחת..... 333	1.5 תשלומי הביטוח ישולמו תוך 30 ימים מיום שהיו בידי המבוטח את המידע והמסמכים הדרושים לבירור חבותו..... 334
1.6 זכאותו של מבוטח לתגמולי תשלומי ביטוח במקרה של איחור בתשלום של המבטחת..... 334	1.7 זכאותו של מבוטח לתשלום שכר-טרחת עורך-דין והוצאות משפט בנוסף לתגמולי הביטוח..... 335
2. אופן תשלום תגמולי הביטוח - סעיף 27א לחוק..... 336	פרק כ"ט: הצמדה וריבית וריבית מיוחדת - סעיפים 28 ו-28א לחוק... 337
1. סעיף 28 לחוק - הצמדה וריבית..... 337	2. "יום מסירת התביעה" לעניין חישוב הריבית - פרשנות..... 340
3. השבת דמי ביטוח - סעיף 28(ג) לחוק..... 347	4. ריבית מיוחדת - סעיף 28א לחוק..... 348
5. פרשנות סעיף 28א(א) לחוק חוזה הביטוח..... 360	

360.....	6. דרישה להפרשי הצמדה וריבית
360.....	7. האם סירובה של הראל לשלם את תגמולי הביטוח מצדיק תוספת ריבית
360.....	מיוחדת לפי סעיף 28א לחוק חוזה הביטוח?
363.....	פרק ל': סעד מיוחד - סעיף 29 לחוק
363.....	1. כללי
363.....	2. דוקטרינת הציפיות הסבירות של המבוטח
365.....	3. אי-הענקת הסעד על-פי סעיף 29 לחוק
365.....	4. הפרה שאין בצידה נזק או השפעה על הסיכון המבוטח
366.....	5. הטעמים בשלהם בית-המשפט לא יפעיל את שיקול-דעתו על-פי סעיף 29
369.....	פרק ל"א: הישנות מקרה הביטוח - סעיף 30 לחוק
371.....	פרק ל"ב: התיישנות - סייג להתיישנות - הודעה על סיום תקופת ההתיישנות ומנינה - סעיפים 31, 31א ו- 70 לחוק
371.....	1. התיישנות - סעיף 31 לחוק
372.....	2. פרשנות לשונית
374.....	3. יסודות ההתיישנות הדיונית
377.....	4. התיישנות תביעת ביטוח
382.....	5. פרשנות של סעיף 31 לחוק - "תביעה לתגמולי ביטוח"
392.....	6. פרשנות המילים "לאחר שקרה מקרה הביטוח"
393.....	7. פירוש המונח "תביעה לתגמולי ביטוח"
393.....	8. מועד העלאת טענת ההתיישנות
399.....	9. אי-המצאת מסמך רלוונטי מביאה למסקנה כי אילו היה מוצא המסמך, זה היה פועל לרעת הצד שנמנע מהגשתו
400.....	10. המועד הקובע לתחילת מירוף תקופת ההתיישנות בתביעת תגמולי ביטוח הוא מועד קרות התאונה
402.....	11. האם זכאי מבוטח בתביעת שיבוב לתשלומי נזקי רכוש כאשר חלה על תביעתו התיישנות
402.....	12. זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של הגשת התביעה לאחר תום תקופת ההתיישנות
402.....	13. זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של נזק במיזם בניה עקב תכנון לקוי
403.....	14. תביעת המנוח התיישנה בעת שהוגשה - הערעור התקבל
403.....	15. תקופת ההתיישנות בת שלוש השנים הקבועה בסעיף 31 לחוק, מתחילה להימנות מיום אירוע התאונה ולא ממועד התגבשות הנכות הצמיתה
405.....	16. מקרים בהם נתקבלה בקשה לדחיית התביעה מחמת התיישנות
408.....	17. סייג להתיישנות - סעיף 70 לחוק
408.....	17.1 כללי
408.....	17.2 יישומו של החריג של סעיף 70 לחוק

17.3 עיקרון הפרשנות התכליתית מורה, כי יש לפרש הגבלות על כיסוי ביטוחי בפוליסת ביטוח באורח מצמצם - ככלל, יש להעדיף פרשנות שתקיים את הכיסוי הביטוחי על פני זו השוללת אותו - הערעורים התקבלו.....	413
18. הודעה על סיום תקופת ההתיישנות ומניינה - סעיף 31א לחוק.....	416
19. הגדרת הקבוצה כלפי העבר לאור תקופת ההתיישנות.....	417
פרק ל"ג: סוכן הביטוח - הגדרה - שליחות לעניין החוזה - דמי הביטוח ומתן הודעות - תחולת חוק השליחות - סעיפים 32 עד 36 לחוק.....	419
1. כללי.....	419
2. "סוכן ביטוח" - הגדרה - סעיף 32 לחוק.....	420
3. שליחות לעניין החוזה - סעיף 33 לחוק.....	422
3.1 כללי.....	422
3.2 חובת הגילוי - סעיף 33(ב) לחוק.....	427
3.3 המבקש הסכים, כי הסוכן יהא שלוחו לעניין כריתת חוזה הביטוח, המשא-ומתן לכריתתו ותנאיו - הבקשה נדחתה.....	432
3.4 אופן פרשנות חוזה ביטוח, אחריות מוצר, על רקע גרימת נזק למוצר עצמו - הערעור התקבל בחלקו.....	433
4. שליחות לעניין דמי הביטוח - סעיף 34 לחוק.....	436
4.1 כללי.....	436
4.2 הודעת הסוכן לפיה שולמה הפרמיה במלואה מחייבת את המבטחת.....	436
4.3 כשל של המבוטח.....	437
4.4 שליחות הסוכן משתרעת גם על דרך התשלום.....	438
4.5 מחילה על חוב המבוטח אינו מחייב את המבטחת.....	438
4.6 הצעת הביטוח ותשלום הפרמיה לסוכן מחייבת את החברה המבטחת.....	438
5. שליחות לעניין מתן הודעות - סעיף 35 לחוק.....	439
6. תחולת חוק השליחות - סעיף 36 לחוק.....	442
7. פוליסת הביטוח בוטלה, בשל התרשלות סוכן הביטוח במילוי הצעת הביטוח - הערעורים נדחו.....	444
8. אין מקום להחיל את הוראות סעיף 33 לחוק חוזה הביטוח, מאחר ודבר ההצעה לביטוח הובאה לידיעה רק לאחר מועד התאונה.....	445
9. זכותה של מבטחת להיפרע ממבוטח במקרה של הסכם פירעון הלוואה שנערך באמצעות סוכן הביטוח.....	446
10. התרשלו ברכישת הכיסוי הביטוחי.....	447
פרק ל"ד: מתן הודעות - סעיף 37 לחוק.....	449
1. כללי.....	449
2. באם קיימת דרישה מיוחדת בהסכם יש ללכת לפי הוראות ההסכם.....	449

449.....	3. לעניין ההודעות, סוכן הוא שלוחה של המבטחת
451.....	פרק ל"ה: ייחוד תרופות - סעיף 38 לחוק
451.....	1. כללי
452.....	2. הפרת חובת ההודעה
452.....	3. ביטול הסכם בגין פיגור בתשלום דמי ביטוח
453.....	4. הפרת חובת תום-הלב
453.....	5. תחולת סעיף 9(ב) לחוק השליחות
453.....	6. פניה לחוק החוזים (חלק כללי)
455.....	פרק ל"ו: סייגים להתניה - סעיף 39 לחוק
459.....	פרק ל"ז: תחולה - סעיף 40 לחוק
461.....	פרק ל"ח: הביטוח - ביטוח חיים - סעיף 41 לחוק
463.....	פרק ל"ט: ביטוח אדם זולת המבוטח - סעיף 42 לחוק
465.....	פרק מ': סייג לתרופות - סעיף 43 לחוק
444.....	פרק מ"א: המוטבים ושינוי מוטב בלתי-חוזר - סעיפים 44 ו-44א
469.....	לחוק
469.....	1. כללי - סעיף 44 לחוק
470.....	2. זכאותם של מוטבים לתגמולי ביטוח חיים בפוליסה שאינה נקובה בשם שנרכשה על-ידי בעל הפוליסה המנוח
470.....	3. שינוי מוטב בלתי-חוזר
473.....	פרק מ"ב: ביטול חוזה - סעיף 45 לחוק
473.....	1. כללי
473.....	2. סעיף 45 לחוק דן בחוזים לביטוח חיים
475.....	3. הודעת הביטול של המבוטח ובכתב
475.....	4. זכות המבוטח על-פי סעיף 45 אינה זהה לזכות הביטול מחמת הפרת הסכם
475.....	5. חזרה מהודעת הביטול
477.....	6. דמי ביטוח אותם נדרש המבקש לשלם לאחר ביטול פוליסת ביטוח חיים
477.....	7. ביטול פוליסה
479.....	פרק מ"ג: המרה ופדיון - סעיף 46 לחוק
479.....	1. כללי
479.....	2. פדיון חלקי - סעיף 46(ד) לחוק
480.....	3. התנאה לגבי מתנה
480.....	4. על היחס בין הוראת סעיף 46 לחוק להוראת התקנות של הפיקוח על הביטוח
483.....	פרק מ"ד: המרה ופדיון על-אף ביטול החוזה - סעיף 47 לחוק
485.....	פרק מ"ה: הפוליסה כערובה להלוואה - סעיף 48 לחוק
487.....	פרק מ"ו: סייג לתחולת הוראות - סעיף 49 לחוק
489.....	פרק מ"ז: התאבדות האדם שחיו מבוטחים - סעיף 50 לחוק

פרק מ"ח: אימוץ החוזה - סעיף 51 לחוק	493
פרק מ"ט: סייגים להתניה - סעיף 52 לחוק	495
פרק נ': מהות הביטוח - ביטוח תאונה, ביטוח מחלה וביטוח נכות - סעיף 53 לחוק	497
1. כללי	497
2. המועד הקובע לעניין התיישנות	497
3. סוג הפוליסה ומחותה	498
4. ביטוח מיוחד	498
5. על שימוש בברירת ביטול החוזה חל עקרון הסופיות, ומכאן, שנפגע אשר בחר לבטל חוזה והיה רשאי לעשות כן והודיע על כך לצד האחר, לא יוכל לחזור בו במטרה להחיות את החוזה	498
פרק נ"א: תחולת הוראות - סעיף 54 לחוק	501
פרק נ"ב: מהות הביטוח - ביטוח נכסים - סעיף 55 לחוק	503
1. כללי	503
2. תשלום לצד שלישי	504
3. שיטת הכינון	504
4. האינטרס הביטוחי	504
5. היעדר בעלות על רכב אינו נימוק לדחיית תביעה	506
6. הגבלת חובת השיפוי וביטול הענקה על-פי סעיף 96 לפקודת פשיטת הרגל	508
7. החובה לתשלום רכיב המע"מ	516
פרק נ"ג: היקף החבות - סעיף 56 לחוק	517
1. כללי	517
2. סכום הביטוח	518
3. ההבחנה בין סוגי הפוליסות	519
4. אובדן מוחלט וירידת ערך	519
5. תוספות לרכב האם נכללות בגדר "כלי רכב מבוטח"	522
6. אין חובה על המבוטח להיטיב את הנזק על חשבונו	522
7. מחיר הרכישה איננו רלוונטי לעניין פיצוי המבוטח במקרה גניבה	522
פרק נ"ד: הרחבת החבות - ביטוח נכס - סעיף 57 לחוק	525
פרק נ"ה: ביטוח יתר - סעיף 58 לחוק	527
פרק נ"ו: ביטוח כפל - סעיף 59 לחוק	529
1. כללי	529
2. סעיף 59(א) לחוק	532
3. סעיף 59(ב) לחוק	532
4. סעיף 59(ג) לחוק	532
5. סעיף 59(ד) לחוק	533
6. סעיף 59 לחוק למול סעיף 62 לחוק	534

7. כאשר נכס אחד מבוטח אצל יותר ממבטח אחד, בגין אותו סיכון, כל המבטחים נושאים בחבות משותפת לתשלום תגמולי הביטוח, מעין ריבוי חייבים - הערעור נדחה	537
8. "ביטוח כפל"	538
9. זכות התחלוף של המבטח כלפי הצד השלישי - הערעור נדחה	539
10. התקיימות תנאים לכפל ביטוח	540
11. גורר - נגרר	541
12. טענת כפל ביטוח	545
13. "צד שלישי" כמשמעותו בהנחיות המפקח על הביטוח	545
פרק נ"ז: ביטוח חסר - סעיף 60 לחוק	547
1. כללי	547
2. קביעת שעת כריתת הביטוח לבחינת שווי הנכס אינה בבחינת תנאי מקפח	547
3. הערכה סתמית של שמאי	548
4. אובדן מוחלט - אי תחולת סעיף 60 לחוק	548
5. העמדת שווי האמיתי של הנכס מול שוויה של הפוליסה	548
6. תגמולי ביטוח דירה ותכולתה - פריצה	549
7. טענה בדבר העלמת עובדות מהותיות - "ביטוח חסר" ("עיקרון המיצוע") - הערעור נדחה ברובו, הערעור שכנגד נדחה	551
פרק נ"ח: הקטנת הנזק - סעיף 61 לחוק	553
1. הדין	553
2. חובת הקטנת הנזק - עקרון היסוד	553
3. חובת הקטנת הנזק והפחתת תגמולי הביטוח - סעיף 61 לחוק	553
4. חובת הקטנת הנזק מעת קרות האירוע ואילך	554
5. מניעות המבטח להעלות טענה שענייניה הקטנת הנזק	560
6. חברת הביטוח הפרה את חוזה הביטוח, שכן היא השהתה את התשלומים עבור הנזקים בנכס, מה שהוביל לסגירתו - "מנגנון הכינון" - הערעור נדחה	563
7. זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של טענת אשם תורם	565
8. חובתו של הניזוק להקטין את נזקו - בפרישתו מהעבודה לא פעל המערער להקטנת נזקו, ועל כל נזקיו כתוצאה מכך - אין המזיק חייב לפצותו	566
פרק נ"ט: תחלוף - סעיף 62 לחוק	569
1. כללי	569
2. הגדרת "זכות התחלוף" ומהותה	571
3. תחולת זכות התחלוף על-פי החוק	572
4. יסודות זכות התחלוף	572
5. הטעמים המצדיקים קיומה של זכותה שיבוב	572

6.	זכות השיבוב איננה זכות עצמאית.....	573
7.	סיכום ביניים.....	573
8.	זכות ההשתתפות מול זכות התחלוף.....	576
9.	התנאים לתביעת חברת הביטוח מכוח הסעיף.....	577
10.	הסכם בין המבוטח והמזיק וזכות התחלוף.....	579
11.	למבוטח אפשרות לתבוע בעצמו ולהעביר את הכספים לחברת הביטוח.....	579
12.	סייגים ביסוד סעיף 62(ד) לחוק - האם רשימה סגורה?.....	580
13.	שלושה תנאים מצטברים, מעמידים את זכות התחלוף המאפשרת למבוטח לבוא בנעלי מבוטחו - הערעור נדחה.....	586
14.	הפיצויים בהם חוייבו המערערים שולמו לחברת האוטובוסים ולא לחברת הביטוח - הערעור התקבל בחלקו.....	588
15.	מי ששילם פיצוי לנפגע על-סמך תעודת ביטוח שהוצאה לכלי שאינו "רכב מנועי", יוכל לנהל תביעת שיפוי בעילה חוזית של המבוטח - הערעור התקבל.....	589
16.	הגרסה המועדפת מבססת אחריות בלעדית בנזיקין של הנתבעים לקרות התאונה.....	589
17.	בהיעדר העברת זכות התביעה הנזיקית של המבוטח למבוטח, עשוי המבוטח לקבל הן את תגמולי הביטוח מהמבוטח, והן פיצויים בגין הנזק מהמזיק.....	592
18.	תביעת שיבוב - זכותה של המבטחת להיפרע מהנתבעים בשל נזקים, לכאורה, שנגרמו לה. על-פי סעיף 62 לחוק חוזה ביטוח, זכאי מבטח ששילם תגמולי ביטוח למבוטח, להיכנס בנעלי המבוטח ולתבוע שיפוי מהמזיק.....	594
19.	תביעת שיבוב עקב רשלנות מטעם הנתבעת - זכותה של המבטחת להיפרע מהנתבעים בשל נזקים, לכאורה, שנגרמו לה. על-פי סעיף 62 לחוק חוזה ביטוח, זכאי מבטח ששילם תגמולי ביטוח למבוטח, להיכנס בנעלי המבוטח ולתבוע שיפוי מהמזיק.....	596
20.	זכותה של המבטחת להיפרע מהנתבעת בשל נזקי רכוש שנגרמו לה עקב הצפת מים.....	596
21.	האם זכותה של המבטחת להיפרע מהנתבעים בשל נזקים, לכאורה, שנגרמו לה, אף במקרה שמבוטח התובעת חתם על כתב ויתור כלפי מבוטח הנתבעת.....	596
22.	תביעת שיבוב - זכותה של המבטחת להיפרע מהנתבעים בשל נזקים, לכאורה, שנגרמו לה. על-פי סעיף 62 לחוק חוזה ביטוח, זכאי מבטח ששילם תגמולי ביטוח למבוטח, להיכנס בנעלי המבוטח ולתבוע שיפוי מהמזיק.....	597
23.	זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של נזק לרכב כתוצאה מתאונת דרכים.....	604

24. זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של נזק לרכב כתוצאה מתאונת דרכים במקרה שבו נחתם הסכם בו נקבע שהתובעת מוותרת על זכות התביעה כנגד הנתבעת ו/או עובדיה.....	604
25. זכותה של המבטחת להיפרע מהנתבעים בשל נזקים, לכאורה, שגרמו לה, אף במקרה שהמבוטחת חתמה על הסכם ויתור עם הנתבע.....	605
26. האם ישנה חבות של המבטחת במסגרת הפוליסה במקרה של התערבות גורם זר.....	605
27. זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של הודעה לצד ג'.....	606
28. תביעת שיבוב - זכותה של המבטחת להיפרע מהנתבעים במקרה של מחיקת התביעה העיקרית.....	607
29. תביעת שיבוב - זכותה של המבטחת להיפרע מהנתבעים במקרה בו מתפשר המבוטח עם המזיק.....	607
30. זכאותו של מבוטח לתשלום פרמיות חסכון בפוליסה לאבדן כושר עבודה.....	608
31. תביעת שיבוב - זכאי מבטח ששילם תגמולי ביטוח למבוטח, להיכנס בנעלי המבוטח ולתבוע שיפוי מהמזיק.....	608
32. תביעות תחלוף (סוברוגציה) של חברות ביטוח כנגד רשויות וגופים, שלטענת חברות הביטוח, התרשלותם גרמה לנזקי ההצפות.....	609
33. קופת החולים ביקשה להיפרע ממזיק בגין השירותים הרפואיים שסיפקה לניזוק, בטרם נכנס לתוקף סעיף 22 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי - הערעור נדחה.....	610
34. מבטח הנכנס בנעלי המבוטח מכוח תחלוף, אינו הופך לצד שלישי כלפי המוביל הימי לעניין התיישנות - הערעור התקבל.....	612
35. תביעת שיבוב בגין נזקי רכב - רכוש בתאונת דרכים - התביעה נדחתה.....	613
36. תביעת שיבוב - האם זכאי מבטח ששילם תגמולי ביטוח למבוטח, להיכנס בנעלי המבוטח ולתבוע שיפוי מהמזיק גם במקרה של תניית הפטר.....	614
37. תביעת שיבוב - זכאי מבטח ששילם תגמולי ביטוח למבוטח, להיכנס בנעלי המבוטח ולתבוע שיפוי מהמזיק.....	615
38. תביעת שיבוב - האם המבטחת מושתקת מלהעלות טענת היעדר כיסוי ביטוחי לאחר תשלום תגמולי הביטוח למבוטח.....	616
39. איבוד זכות השיבוב.....	617
40. זכות התחלוף וכללי ברירת הדין - הוכחת הדין הזר.....	618
41. האם זכות התחלוף המעוגנת בסעיף 62 לחוק חוזה הביטוח חלה על מבטח ימי זר?.....	620

42. אף אם הנתבעת שילמה למבוטח התובעת לפני שקיבל תגמולי ביטוח מהתובעת, עדיין נותרת על כנה זכותו של המבוטח לפיצוי על מכלול נזקי התאונה, להוציא את מה שקיבל מצד ג' (המזיק), וזכות זו עוברת לתובעת עם תשלום תגמולי הביטוח.....	620
43. סעיף 62(ד) לחוק חוזה הביטוח אינו שולל ממבטח הניזוק זכות תחלוף כלפי מבטח המזיק שהוא קרוב משפחה של הניזוק.....	620
44. שאלת קיומו של כיסוי ביטוחי לסוגימט בפוליסת הנתבעות.....	621
45. המשיבים גבו מחברי הקבוצה אשר הפקידו שיק דחוי באמצעות מכשיר לשירות עצמי או באמצעות יישומון המותקן במכשיר הסלולרי, עמלה הגבוהה מעמלת הפקדת שיק דחוי בשידור.....	621
46. מחדלה הדיוני של המשיבה.....	621
47. התקיימות תנאי השיבוב.....	622
פרק ס': ביטוח חובות - סעיף 63 לחוק.....	623
פרק ס"א: סייגים להתניה - סעיף 64 לחוק.....	625
פרק ס"ב: מהות הביטוח - ביטוח אחריות - סעיף 65 לחוק.....	627
1. כללי.....	627
2. חלוקת ההגדרות לשני סוגים.....	627
3. מירוף ההתיישנות.....	628
4. קיומו של "ביטוח כפל" בפוליסות אחריות מקצועית.....	629
5. אין חשיבות לשאלה האם השימוש נעשה בהפעלת מנוע המשאית בנסיעתה לאחר ובין אם לאו.....	629
פרק ס"ג: היקף החבות של המבטח - סעיף 66 לחוק.....	631
פרק ס"ד: תחולת הוראות - סעיף 67 לחוק.....	637
1. כללי.....	637
2. ביטוח כפל שהוא גם ביטוח אחריות.....	637
3. חלוקת הנטל של השתתפות בתשלום כפל ביטוח על-ידי שני מבטחים של נזק בביטוח אחריות, כחלוקת הנטל בכפל ביטוח נכסים - הערעור נדחה.....	638
פרק ס"ה: מעמד הצד השלישי - בביטוח אחריות - סעיף 68 לחוק.....	641
1. כללי.....	641
2. התנגדות המבוטח לפשרה.....	643
3. אין צורך בצירוף המזיק.....	643
4. אי-הודעה על הפשרה.....	643
5. זכותו לפיצויים של נפגע בתאונת דרכים, אשר נהג ברכב בעת שנפגע, היא זכות לפי חוק הפל"ד ממש, ואין מדובר בזכות חוזית גרידא הנובעת מחוזה הביטוח - הערעורים נדחו.....	649
6. החוק מקנה לצד שלישי זכות תביעה ישירה נגד מבטח האחריות, ויוצר איפוא יריבות ישירה בין הצד השלישי לבין המבטח - העיקולים, גברו על המחאת הזכות המאוחרת - הערעור נדחה.....	651

7. חברת ביטוח אינה רשאית לדחות דרישה מצד שלישי, רק בשל כך שהמבוטח לא מסר לה הודעה, או שאינו משתף עמה פעולה - הבקשה נדחתה.....	652
8. תביעת שיבוב, על רקע היעדר כיסוי ביטוחי, בשל הונאה, מכוח סעיף 25 לחוק חוזה הביטוח - התביעה התקבלה בחלקה.....	654
פרק ס"ו: פשיטת רגל או פירוק של המבוטח - סעיף 69 לחוק.....	657
1. כללי.....	657
2. דמי הביטוח ביחסים בין המבטחת והמבוטח.....	658
3. תביעה נגד חברת הביטוח ללא צירוף החברה שבפירוק.....	658
4. חברת הביטוח אינה יכולה לטעון לקיזוז חובות המבוטח כנגד תגמולי הביטוח הזכאי להם צד שלישי.....	661
5. חוקיות המחאת זכויות התביעה.....	663
6. שאלת תחולתו או אי-תחולתו של סעיף 69 לחוק חוזה הביטוח במקרה דנן.....	663
פרק ס"ז: סייג להתיישנות - סייג להתניה ולפעולות - סעיפים 70 ו- 71 לחוק.....	665
פרק ס"ח: סייגים לתחולה - סעיף 72 לחוק.....	667
פרק ס"ט: שמירת דינים - סעיף 73 לחוק.....	673
פרק ע': ביטולים - סעיף 74 לחוק.....	675
פרק ע"א: תחילה והוראת מעבר - סעיף 75 לחוק.....	677
פרק ע"ב: תמצית הלכות פסוקות בנושאים שונים.....	679
1. אף אם העותרת סברה בכנות כי בכל מהלך חייה היא לא אובחנה כסובלת מליקויים במערכת הראייה, סברתה זו הייתה שגויה מבחינה עובדתית.....	679
2. זכות התחלוף.....	680
3. תוקפו והיקפו של אישור קיום ביטוחים שהוצא על-ידי המבקשת 2 לטובת המשיבה 1.....	681
4. הפרה של חובת הגילוי.....	681
5. היחס בין החרג לבין הוראותיו של סעיף 26 לחוק חוזה הביטוח, אשר קובע פטור ממתן תגמולים כאשר מקרה הביטוח נגרם בכוונה על-ידי המבוטח.....	682
6. הזכות שעומדת לנהג הנפגע אינה נזיקית. מדובר בזכות שעיגונה הסטטוטורי אינו בפקודת הנזיקין אלא בחוק חוזה הביטוח, והיא נגזרת מזכותו של הנהג הפוגע כפי שהוגדרה בהסכם הפוליסה שנחתם בין המבקשת לבינו.....	683
7. האם הפוליסות ששווקו כוללות כיסוי ביטוחי לניתוח מניעתי עקב מצב רפואי של המבוטח?.....	684
8. המשך תשלום תגמולי ביטוח עד גיל 65 או 67?.....	684

9. בעוד שתקופת ההתיישנות המקוצרת עומדת לחברות הביטוח המשיבות	
1, 2, 4, 5, 6, אין היא עומדת למשיבה 3 (מ.מ.ס.י) שאינה חברת ביטוח,	
ואשר כתב השירות נרכש ממנה שלא במסגרת רכישת פוליסה מחברת	
ביטוח. תקופת ההתיישנות שחלה בעניינה של משיבה 3 היא, איפוא,	
תקופת ההתיישנות ה"רגילה", דהיינו 7 שנים	685.....
10. עיקר הערעור מופנה כלפי ההחלטה שפטרה את המשיבה 2 מחבותה	
כמבטחת	686.....
11. מחירי החלפים	687.....
12. רלוונטיות הפוליסה	688.....
13. תקופת ההתיישנות של התביעה	689.....
14. ריביות מיוחדות	689.....
15. האם קיים כיסוי ביטוחי להוצאות התובעת בשל שינוי שיטת העבודה	
בפרוייקט בעקבות קריסת הגנטרי?	690.....
16. המשיבה מעניקה, כחלק בלתי-נפרד מפעילותה מענה ביטוחי, וזאת	
מבלי להידרש לשאלה איזה חלק משוכרי הליסינג מבוטחים באמצעות	
המשיבה	692.....
17. חובת הגילוי החלה לעניין פוליסת ביטוח כבודה במסגרת נסיעות	
לחו"ל	692.....
18. החלקים בהם השתמש המוסך היו יקרים מאלה שהיתה יכולה בעצמה	
להשיג בעלויות מופחתות	694.....
19. את שאלת הרמת הנטל יש לבחון על כן כבכל תובענה אזרחית, משמע	
לפי מאזן ההסתברויות	695.....
20. הגבלה שלא כדין של כיסוי בגין אביזר רפואי בפוליסת ביטוח הבריאות	
הקבוצתי שהנפיקה הראל לחברי הסתדרות המורים	696.....
21. קיומה של זכות בידי המבוטח לקבלת פיצוי מן הצד השלישי בגין	
האירוע הביטוחי	697.....
22. תקופת ההתיישנות להגשת תביעה לתגמולי ביטוח, בעילה של "נכות	
שנגרמה למבוטח ממחלה או מתאונה", היא 3 שנים, המחושבות "מיום	
שקמה למבוטח זכות לתבוע תגמולי ביטוח לפי תנאי חוזה הביטוח"	698..
23. "כפל כיסוי"	698.....
24. דיני ההתיישנות החלים על תביעות לתשלום תגמולי ביטוח מורכבים	
מהדין הכללי (דיני ההתיישנות) וגם מהדין הספציפי (חוק חוזה	
הביטוח)	699.....
25. בקשתו של היחיד להקנות לו את תגמולי הביטוח מכוח פוליסת ביטוח	
תאונות אישיות	699.....
26. בתביעה לתגמולי ביטוח תקופת ההתיישנות תעמוד על שלוש שנים	
לאחר קרות מקרה הביטוח	700.....
27. תשלום ההוצאות לפרק אובדן רווחים בפוליסה	700.....

28.	התנהלות מנורה בקשר עם הוראות שונות בפוליסות ביטוח, ובעיקר בנוגע לפוליסת אחריות מקצועית של עורכי-דין	701
29.	החרגת בית חולים שאינו כללי	702
30.	הארכת תקופת ההתיישנות	703
31.	שאלת תחולתה של הפוליסה בשים לב להשתלשלות העובדתית על רקע תקופת הביטוח	704
32.	מדובר במבטחות זרות, וככאלה סעיף 68 לחוק חוזה הביטוח לא חל עליהן	705
33.	תביעות שיבוב נגד המדינה אשר במסגרתן עתרו לחייב אותה לשלם להן את סכומי הפיצויים שהן שילמו למבוטחיהן בשל נזקים אשר נגרמו לכלי הרכב שלהם כתוצאה מתאונה	705
34.	פרשנות ויישום הוראות סעיף 61 לחוק חוזה הביטוח	706
35.	קיומן של תקלות בפוליסת ביטוח המנהלים	707
36.	האם צדק בית-משפט קמא כשהחיל על איסתא, במקרה שלפניו, את דיני החוזים והנזיקין ולא את דיני הביטוח?	708
37.	האם במקרה של גניבה או אובדן גמור של כלי רכב, כתבי השירות שהמשיבות מוכרות ללקוחות, בטלים?	709
38.	פוליסה מסוג "מטריה בית עסק"	710
39.	"כפל ביטוח" לדירה	711
40.	קיומה של הטעיה בהתנהלות המשיבות	712
41.	אי-מסירת הודעה	713
42.	תגמולי ביטוח מכוח פוליסת ביטוח חיים שרכש המנוח להבטחת פירעון יתרת הלוואת משכנתא שנטל	714
43.	כאשר תגמולי הביטוח חושבו כערכם במועד שלאחר קרות מקרה הביטוח, יחול סעיף 28(ב) לחוק חוזה הביטוח, ויתווספו עליהם הפרשי ריבית מאותו תאריך בלבד	715
44.	הוספת עילות התביעה של חיוב בריבית עונשית וחיוב בהתאם לפוליסה כעילות שהתיישנו	715
45.	מקרה של חוסר שיתוף פעולה מצד המבוטח	715
46.	מסירת פרטים כוזבים אודות מקרה הביטוח	716
47.	מתי החל מרוץ ההתיישנות במערכת היחסים שבין המבוטח/הנתבעת לבין המבטחת?	717
48.	פוליסת ביטוח חבות מעבידים	718
49.	הארכת המועד להגשת הודעה לצד שלישי	718
50.	פסיקת ריבית מיוחדת	719
51.	האם התביעה התיישנה במועד הגשתה?	719
52.	הטענה לכיסוי ביטוחי משום שבעת התאונה הרכב היה בעמידה	720
53.	שאלת כיסוי הביטוחי נוכח טענות הנתבעת לעניין הדיווח הכוזב שהתקבל מאת הנתבעים 2-3	722

54. חיוב בריבית מיוחדת בהתאם להוראות סעיף 28א לחוק חוזה הביטוח	722
55. תביעה למתן פיצויים על-פי פוליסה/ות בעקבות פטירת אשתו של התובע 1	723
56. מי צריך לשאת בנזק שנגרם לתובעת בעיקבות התאונה?	723
57. דרישת התובע לתשלום ריבית	724
58. עיקרון "השבת המצב לקדמותו"	725
59. טענת הנתבעת בדבר אי-מסירת פרטים מלאים וכנים על-ידי הנתבע אודות זהות הנהג	726
60. תובענה לתשלום תגמולי ביטוח בגין נזקים אשר נטען כי נגרמו עקב התהפכות של רכב משא - רכיב המע"מ	728
61. האם ניתן לראות בפניית רעיית התובע לבעלה של הנתבעת כדרישה לפני הגשת התביעה?	729
62. נזקי חברת הביטוח	730
63. מרוץ ההתיישנות בגין התביעה לתגמולי ביטוח היא שלוש שנים מיום קרות מקרה הביטוח	731
64. מה הדין במקרה שהתובע לא הצליח להוכיח את רכיבי תביעתו לצורך קבלת תגמולי ביטוח שעה שניתן לאמוד את הנזק בדרך אחרת?	731
65. האם מדובר בהחמרת סיכון, כמשמעות הדברים בהוראות סעיף 17 לחוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981?	732
66. שאלת אחריותה של הנתבעת לתאונה ולנזקיה	732
67. שוויו של הרכב הניזוק באבדן גמור נגזר ממכלול האלמנטים השמאיים הרלבנטיים וביניהם גם הבעלות הקודמת בו, כגון רכב מהשכרה וכיוצא בזה. כך לפי מחירון לוי יצחק שהינו הבסיס להסכמה לדרך קביעת השווי בפוליסה שהנפיקה המשיבה וכך - יש להניח - בפוליסות שמנפיקות חברות ביטוח אחרות. שיפוי המבוטח במלוא שווי הרכב תוך התעלמות מהמשתנים המפחיתים יביא איפוא לכך שהשיפוי יעלה על שיעורו של הנזק, ולכך אין כל הצדקה	733
68. המשיב לא צירף תיעוד כלשהו על התאונה שגרמה לטענתו לאובדן גמור של הרכב, וגם אין בידו תיעוד כלשהו לגבי הרכב	734
69. האם יש להשיב למבוטח, שרכבו נגנב או בעת אובדנו הגמור, חלק יחסי מהפרמיה ששולמה בגין כתבי השירות?	734
70. האם היעדר הוכחת עלות התיקון בפועל מביא, לדחיית התובענות, בהיעדר ביסוס לנזק, למרות קיומן של חוות-דעת שמאיות, המפרטות במדויק את עלות התיקונים הנדרשים	735
71. חובתו של בעל רכב שיצא מכלל שימוש מהסיבות המנויות בתקנה ובהן פירוקו, להודיע על-כך לרשות הרישוי בטופס או באמצעים ממוחשבים שהורתה עליהם הרשות, להחזיר לרשות את רישיון הרכב ולהסיר מהרכב את לוחיות הזיהוי	736

72.	רכבו של התובע ניזוק כתוצאה מזרם מי גשמים חזק מאוד "שיטפון" אשר הציף את הכביש שבו נסע התובע וגרם לסחיפת רכבו של התובע וטביעתו עד שהפך לטוטאלוס.....	736
73.	פרצה אש ברכבו של הנתבע והתפשטה ושרפה את רכבה וכתוצאה מכך נגרמו לרכבה נזקים שבעטיים הוכרז רכבה כאובדן גמור - האם האש פרצה מרכבו של הנתבע והתפשטה לרכבה של התובעת או שמא מוקד פרוץ האש הינו חיצוני ונפרד משני הרכבים.....	737
739	שער ב': עניינים שונים	
739	פרק א': דוקטרינת הצפיות הסבירות של המבוטח	
741	פרק ב': בדיקת פוליגרף	
747	פרק ג': נטל ההוכחה תביעות ביטוח	
747	1. כללי.....	
747	2. הנטל לעניין תביעות ביטוח.....	
748	3. על מי נטל השכנוע לעניין גרימת מקרה ביטוח בכוונה.....	
748	3.1 כללי.....	
748	3.2 הגישות השונות.....	
751	3.3 סיכום ההלכה.....	
752	4. אבחנה בין סוגי הפוליסות לעניין נטל ההוכחה.....	
752	5. אבחנה בין טענה שהאירוע אינו "מקרה ביטוח" לבין חריג לכיסוי הביטוחי.....	
753	6. דוגמאות.....	
753	6.1 נטל ההוכחה - חריגה מן הכיסוי הביטוחי.....	
754	6.2 זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של נזק לרכוש כתוצאה מפריצה.....	
754	6.3 החברה לא הרימה את הנטל.....	
755	6.4 נטל הוכחה להוכחת חריג על המבטחת.....	
757	פרק ד': נזק ראיתי ודיני ביטוח	
757	1. תביעה כנגד חברת ביטוח - נזק שנגרם לרכב.....	
759	2. תביעת שיבוב של חברת ביטוח.....	
759	3. נזקי הצפה.....	
763	פרק ה': בקשה להשהות את חשיפת מסמכי ותוצרי החקירה הפרטית שנערכה מטעמה של חברת הביטוח עד לאחר שמיעת עדות התובע	
767	פרק ו': שונות	
767	1. קבלת תגמולי ביטוח מכוח פוליסת ביטוח אש מורחב ואבדן תוצאתי שהתובעת רכשה מהנתבעת.....	
767	2. פיצוי בגין נזק ממוני - התשלומים העודפים ששולמו על-ידי חברי הקבוצה בגין העלאת הפרמיה מבלי ליידע אותם ולקבל את אישורם.....	

פרק ז': הגדרתה ומהותה של עוולת היפר חובה חקוקה - סעיף 63 לפקודת הנזיקין	769
1. כללי	769
2. יסודות העוולה	771
3. הפרת חובה חקוקה לצד עוולת הרשלנות	772
4. סיכום	772
פרק ח': קיום חובה המוטלת על המזיק מכוח חיקוק	773
פרק ט': החיקוק נועד לטובתו או להגנתו של הניזוק	777
1. כללי	777
2. "מבחן המיוחד"	781
3. "מבחן ההשתייכות"	781
פרק י': המזיק הפר את החובה המוטלת עליו וההפרה גרמה לניזוק	785
פרק י"א: הנזק שנגרם הוא מסוג הנזק אליו נתכוון החיקוק	793
1. כללי	793
2. הנתבעת עוולה בהפרת חובה חקוקה וברשלנות משום שלא ביטחה את הרכב בביטוח צד ג' כפי שנדרש ממנה בדין	793
פרק י"ב: רשלנות תורמת של התובע בעוולת היפר חובה חקוקה	795